

Apa nem

mi férfiak azért vagyunk hogy eltartsuk a családot mondta apa nemrég hagyta a nőt a fenébe és magához húzott átölelt aztán a szemembe nézett komolyan pedig nem néztem ki valami férfiasnak akkor nagyon sírtam épp mert mire apa hazaért a mama már többször is kipofozott és mivel ez se volt elég hát csattogott a nadrágszíj is de nem is ezért sírtam tudom már hogy kell kibírni a verést csak ökölbe szorítom a kezeimet aztán meg mégsem úgy csinálom meg a dolgot ahogy a mama mondja de most megijedtem nagyon hogy hogyan is fogom ezt a dolgot másképp csinálni

a mama szólt aznap reggel hogy ezután minden hétfőn végig kell járnom néhány utcát mert hétfőn rakják ki a szemetet abban meg annyi enivalót meg ruhát lehet találni hogy nem is gondolnám csak bele kell nézni jól mi van a hordókban kiszedegetni nem bánt senki ne féljek ez nem lopás az emberek kirakják amit már úgys eldobnának ezt még elég csöndesen mondta a mama

bennem meg rögtön végigfutott valami jéghideg és hirtelen alig kaptam levegőt mert rögtön az Anita jutott eszembe meg a többiek is mind az osztályból hogy röghögnének rajtam meg utálnának is biztos hogy milyen büdös vagyok a szeméttől pedig már jó ideje nem verekedtem és hármast kaptam matekból meg természetből megeshet hogy meg se bukok az idén a Daniékkal is annyira jóban vagyok egy ideje hogy velük jöhetnek hazafelé egész a sarokig nem megyek mondtam a mamának nem megyek nem és kész

a mama akkor rögtön lekent egy pofont és úgy kiakadt hogy rikácsolt a hangja mikor azt ordította hogy mit képzelsz te kis taknyos kinek képzeled magad tán azt hiszed grófnak születted hát tudd meg hogy nincs pénzünk húsrá nincs pénzünk krumplira se már kenyeret is alig tudok venni neked meg új tornacipő kéne meg új nadrág meg új iskolatáska ugye a szádat azt tudod jártatni de nem kérdezed hogy miből ugyan miből igenis elmész mert szíjat hasítok a hátadból mindjárt te kis szemét mit bánod te hogy két hónapja egy nyomorult dinárt se fizettem a villanyba hogy mennyi tejpénzzel tartozok hogy mi lesz velünk a télen te csak magadra gondolsz te önző kutya te

akkor már én is ordítva mondtam hogy nem kell tornacipő nem kell nadrág nem kell semmi kenyér se kell nem megyek nem megyek

de mindezt már a pofonok közt kiabáltam a mamának egész addig míg végig nem húzott rajtam a nadrágszíjjal akkor már csak ordítottam ahogy nem is szoktam verés közben de akkor beszaladt az Inesz és a mama földhöz csapta a szíjat és hangoosan sírni kezdett én meg kiszaladtam

apát vártam haza hogy tegyen igazságot mert mindig ő hozza rendbe a dolgokat ha a mamával összezsapunk de mikor hazaért apa nagyon komolyan a szemembe nézett és azt mondta mi ketten kell hogy eltartsuk a családot akkor ijedtem meg

igazán hogy mi lesz velünk valóban mi lesz ha most így próbál igazságot tenni hát összeszorítottam a fogamat nem szoltam semmit mert ha szoltam volna megint elsírom magam

amikor először mentem szemetezni valóban nem bántott senki bár alig hoztam haza valamit csak egy fél kenyeret néhány darab szikkadt mákos kalácsot egy pötytyős lábast de nem merem mélyebbre nyúlni a hordókban

a következő hétfőn alighogy befordultam a hosszú utcába láttam hogy mindjárt a második háznál kint állnak vagy öten és hangosan beszélgetnek az egyik öregember azt kiabálta hangosan hogy a kurva életbe a бүdös cigányokkal tudom hogy azok voltak a nászomékhöz is azok törtek be a múlt héten onnan is csak fém dolgokat vittek el az összes vízcsapot kiszaggatták a falakból a mellette álló néni meg azt mondta rögtön hogy banda ez egy átkozott rohadt banda ki tudja kik ezek teli van a falu doszlákokkal a rendőrséggel is összejátsszanak ördög a zsírjukba

nem tudtam mit csináljak csak egy pár barna női cipő volt a táskámban az előző utcából más semmi azzal nem mehetek haza hát úgy tettem mintha nem látnám őket arrébbmentem néhány házzal ott álltam meg egy hordónál de az öregember utánam ordított hogy hát te mit csinálsz ott te kis csirkefogó és már törtetett is utánam úgy megjijedtem hogy nem bírtam elszaladni pedig azt kellett volna de a lábaim mintha kővé váltak volna ki fia vagy ordította az arcomba alig tudtam kinyögni hogy a Lakatoséké

miféle Lakatoséké hajolt hozzám közelebb és elszörnyedtem mert valóban egy ronda ráncos kígyófejre hasonlított az arca kik vagytok tik hunnan gyűtetek sziszegte és megragadta a karomat mire a néni odakiabált hogy hagyd a gyereket te vén bolond az nem tehet róla a rosszvasas fia ez hagyjad már és odaszaladt közénk ugorva arrébbtuszkolt eredj haza kiáltott rám indulj már te hallod-e ne is gyere többet ebbe az utcába ha nem akarsz magadnak bajt

ekkor tértem magamhoz reszketni kezdtek a lábaim futni próbáltam de olyan volt mint amikor álmomban futok a Nagyállat elől és nem haladok

bepörölöm a rohadt apádat üvöltötte utánam a vénember szóval így szedi össze a rosszvasat az ingyenélő rohadt gazember méghogy a doszlákok nem kell ide doszlák itt élnek köztünk a szemetek na mondd meg neki te kis szemétivadék hogy a nyakára zúdítom a rendőrséget abban biztos lehet

megfordultam és láttam ahogy az öklét rázza és habzó szájjal ömlik belőle a szitok az összes ijedség elszállt belőlem és megálltam az út közepén és kiabáltam hogy nem igaz nem igaz apa neeeeeeeeeeeeeeeeeem

takarodj mert ha utolérlek kibelezlek te kis piszok senkiházi ordította a kígyófejű és megindult felém

ekkor kezdtem futni haza akartam érní csak haza apa nem apa nem apa nem apa nem lihegtem a lépéseim ritmusára egészen hazáig apa a lovakat itatta épp az udvaron mi történt kérdezte rémulten gyere ide hadd nézzelek csupa víz vagy ki bántott mondjad már ki bántott ki bántott kisfiam

csak egy kutya mondtam nagynehezen megzavart egy kutya apa letette a vödrot átnyaláboltt én meg hagytam hogy megmosdasson levesse a pulóverem a nadrágom

végignézzen rémulten hogy nincs-e harapás rajtam aztán bevigyen a házba mint egy kisgyereket

Jajistenem

– Jajistenem – nyögte az anya elhaló hangon, a tálba ejtette a zöld borsószemeket, és a szívéhez kapott.

– Ne mozduljál... – szólt az apa, és a gyerekekhez lépett.

– Legyetek jók, a mama rosszul van – mondta halkán, de élesen a két kislánynak, akik a régi díványon üldögélve babáztak, vihorásztak közben. Tízéves lehetett az egyik, óvodáskorú a másik. Az ágy kisebb vásárra emlékeztetett, terítve volt babaruhákkal.

A két gyerek egymásra nézett, majd anyjukra, aki szívére szorított kézzel, ölében a borsós tállal, egyenes háttal ült a konyhaasztal melletti hokedlin. Egyenes testtartása éles ellentétben állt lecsüggesztett fejével, szenvedő arckifejezésével, az üres tekintettel, azzal, ahogyan maga elé bámult. Haldokló szentek testtartása és tekintete volt ez, azoké a mártíroké, akik rég beletörődtek abba, hogy nekik ilyen a sorsuk, hát halálukig tűrik szótlanul, ha kell, közben azzal is tisztában vannak, hogy rájuk majd csak a haláluk után figyel fel, a meghatottságtól végre letaglózva, az egész világ.

Az apa csöndben rakta le kezéből a régimódi tűzhely elé az aprófát, leült a sámlira, várt. A nagyobbik gyerek valami szoknyácskát varrogatott a meztelen kaucsukbabának, a helyzet feszültségétől a művelet komolyságába bújva, s magába a műveletbe, amiből szerencsére fel sem emelhette a tekintetét. A kicsi szemével az anyjára tapadt, maga is mozdulatlanságba merevedve. Érezte a jeges rémület ismerős szorítását, amely hideg páncélként ejtette foglyul testét, ádáz ellenségességgel űzve ki tüdejéből e levegőt. Alig mert lélegzetet venni. Anyját nézte, rimáncodó arccal: hogy ne haljon meg, jaj, ne haljon meg most. Hogy élje túl, mint már annyiszor.

És néhány perc elteltével hálásan vette tudomásul, hogy anyja, a számára ismeretlen, sötét erőktől meggyötört anyja ismét legyőzte a halált.

Mert mozdult a templomi aranykeretbe ágyazott kép, az anya sóhajtott egy rövidet, az összhatás kedvéért még egy ideig megadóan arcán viselve a mártírok minden szenvedést vállaló tekintetét, majd újabb zöldborsócsó után nyúlt a tálba.

Az apa megkönnyebbülten ugrott fel a sámliról, hogy végre egy pohár cukros vizet vihessen neki oda, amit az asszony rendre elutasított, hogy nem kell, majd jobb lesz, már jobb egy kicsit, de amit a férje, kedves erőszakossággal, minden alkalommal belediktált valahogy. Mint ahogyan most is.

÷

A kicsi találkozott már a halállal. Négyéves volt, amikor elvitték egy temetésre, csak őt, a testvérét nem, mert az iskolában volt éppen, aznap délután. Anyja akkor már

második napja járkált riadt tekintettel a házban, ügyetlenül és kapkodva végezte a házimunkát, s közben gyakorta ezt suttozta: „Jaaaj, Orbán...” Aznap reggel, amikor megtudta a vész hírt, rámul ten sietett haza, hogy elmondja a férjének, remélve, hogy ezzel sikerül majd egy kicsit enyhítenie saját felindultságán. A kicsi épp szilvalekváros kenyéret evett a konyhaasztalnál, amikor anyja szinte bebukott az ajtón, lerogyott az egyik hokedlira, és férje kérdésére, hogy mi történt vele, azt felelte, furcsamód felemelve hangját, hogy: „Orbán meghalt”. A férfi megrökönyödésére aztán sírva mesélte el, hogy a fiatal rokonfiú motorkerékpárral vágódott el a sorompónál a síneken, s hogy ott, azonnal szörnyethalt. A kicsi, kezében a lekváros kenyérral, némán hallgatta a drasztikus beszámolót. Utána alig tudta legyűrni a megmaradt három-négy falatot, a kenyér szikkadtabb lett, a lekvár mintha vesztett volna édességéből. És erősen figyelte anyját aznap is, másnap is, látta, hogy riadt, összetört. A kislány szorongott, mi lesz, hogy ha anyja megint a szívéhez kap, hisz most különben is erőtlennek látta. Félelme másnap enyhült valamelyest, mert bár anyja még mindig gyakran suttozta hervadozva a „Jaaaj, Orbán...”-t, a gyerek mintegy bizonyítékként könyvelte el az eltelt időt, hogy ha eddig nem kapott a szívéhez, mégis elég erős talán, és ezután sem fog. Aznap mindenesetre csak bent játszott, hogy szemmel tartsa anyját.

A szülők délután feketébe öltöztek, rá egy kis rózsás ruháskát adott az anyja, azzal, hogy: „Most megyünk a házhoz”. Rosszat sejtetően, fáradtan és beteges hangon mondta ezt, olyannyira, hogy a gyerek nem mert kérdezni semmit, annyit sem, hogy a ház vajon a „Jaaaj, Orbán...”-nal kapcsolatos-e, bár a gondolat beléhasított, hogy egész bizonyosan igen.

÷

A halottasház belső szobájából hátborzongató sikoltozások hallatszottak ki az udvarra, időnként a halott anyjának érthetetlen, a fájdalomtól eszelőre torzult monológja csapódott a sikoltások közé. A kicsi erősen kapaszkodott anyja kezébe, amíg végigmentek az udvaron ácsorgó, fekete ruhás rokonok varjúhada között, hogy bejuthassanak a házba. Csak a halottas szoba fülledt, gyertya- és nehéz, fekete posztóruha szagú ajtajáig jutottak be, mert ott az anyja megingott, apjára dőlt, aki rögtön megfogta, kivezette, s a kicsi nyomult utánuk. Anyja gyorsan magához tért a friss levegőn. Amikor a halottat kihozták a szobából, s az udvar közepén elkészített ravatalra helyezték, hogy a pap búcsúbeszéde és ceremóniája következhesen, iszonyodva ugyan, de látni szerette volna mindenki, a legközelebbi hozzátartozóknak pedig illett a koporsó közvetlen közelében állniuk. Az apa felsorakozott a férfiakhoz, akik a lobogókat vitték, maga is ilyen tisztségben, az anya pedig, kézen fogva a kicsit, áttört a fekete ruhás tömegben, amely engedelmesen nyílt szét, s egészen a koporsó végéig engedte őket közel menni. Olyan gyorsan történt mindez, hogy a kicsi néhány perc elmúltával már azon vette észre magát, hogy anyja felemeli, a koporsó szélére állítja, s ahogy lenézett, lábacskái előtt egy fekete hajú, lila és szürke arcú valamit látott feküdni a csipkés kispárnán, állig fehér lepellel betakarva. Egy szemben álló, bajszos, sovány férfi buzgón fényképezte a jelenetet. A kicsi nem értette ezt a találkozást, nem tudta, hogy fehér harisnyás lábacskái alatt közvetlenül ez itt a

halál. Rémületét a halott eltorzult arcának döbbenetes közelsége valami kimondatlan rosszindulattal ellene irányuló lidércnyomássá változtatta, s a fényképész jelenléte még inkább zavarba ejtette: volt már néhányszor fényképésznél, ahol mindig mosolyogni kellett, ám most senki sem mondta ugyan, hogy mosolygjon, de a gép kattogott, többször is, pedig senki sem mosolygott, sőt, a szerencsétlen anya alétan borult a nyitott koporsóra, és a sok fekete ruhás idegen, akik közül a kislány egyetlen ismerős arcot sem volt képes felismerni, hangosan sírt, zokogott. A gyerek a halottat bámulta meredten, és csak egyetlen gondolat járt az eszében, az, hogy ez a rettenetes arc éppen azért fekszik fordítva, hogy egyszer csak megforduljon, kinyissa a szemét, majd felemelje kezét a lepel alól, és lehúzza őt oda, maga mellé, dühösen begyömöszölve testét a lepedő alá. Olyasmi, hogy nem él, meg sem fordult a fejcskéjében, maga a tény egyszerű jelentését is képtelen volt feldolgozni. Látott már döglött békát, eltaposott bogarat, elvágott nyakú csirkét, ám a koporsó szélén álldogálva agya minden kis atomját a rettenet töltötte ki, ami helyet sem hagyott bármiféle gondolkodásnak. Anyja kezeit érezte a derekán, aki tartotta, s neki nem jött hang a torkán, de megfordulni sem mert.

A temetés elmúltával sokáig félt a sötétől, egy ideig már alkonyatkor elővette a furcsa szorongás, ám nővére jelenléte enyhített félelmein; egy ágyban aludtak még, s hozzá bújva nem érezte magát teljesen védtelennek. Gondolataiból kívül rekedt a lehetőség, hogy anyjának mesélje el, mennyire rettegésben tartja a lilásszürke, szörnű arc, a mélyen ülő, lecsukott szemek.

÷

Anyja szívszúrásai állandóan köztük rejtőzködő, sompolygó ellenségként telepedtek be életükbe, időközönként lecsapva rájuk. A kicsi végül elfogadta ezeket a vészhelyzeteket, sorra legyőzve magában a megélt szorongásos állapotokat, s egy idő után a megkönnyebbülések is kesernyés ízűvé váltak, hisz a helyzet később sem oldódott meg véglegesen. A kislány számtalanszor megvigasztalódott, hogy anyja élve került ki rosszulleteiből. Igaz, hogy jön a szívszúrás, gondolta végig nemegyszer, akkor csöndben kell lenni, és félelmetes az egész, de érdemes csöndben kibírni, mert akkor anyja megmarad. Szinte hálát érzett nővére iránt, hogy létezik, hogy sokat vannak együtt, sőt, apja iránt is hálát érzett, ha az éppen itthon volt, amikor az anyja a szívéhez kapott (ez legtöbbször éppen olyankor történt). A kicsi ezért nem mesélt félelmeiről apjának sem, nehogy akkor megbomoljon ez a kialakult folyamat, mely egyféle riasztó rendként működött már, amibe bele lehetett törődni, s el lehetett viselni: anyja váratlanul a szívéhez kap, az apa rájuk szól, legyenek jók, ők rögtön elcsöndesednek a nővérel, hogy jóvátegyék rosszaságukat, amivel anyjuk rosszulletét okozták, úgy elhallgatnak, hogy még csak meg se pisszenek, riadtan várakoznak valameddig, ám ott az apjuk, az erős, az okos bajtárs, aki intézkedik, aki kivárja velük, míg anyjuk sóhajt, leveszi kezét a szívről, ekkor vizet visz neki, megitatja, megsimogatja, s a az anya valóban jobban lesz ettől, folytatja a házimunkát, és néhány napig nyugalom van.

A temetés óta azonban jobban felfigyelt anyja kedvenc szavajárására is, amely eddig is úgy hangzott el hideg, téli estéken, mint valami furcsa, érthetetlen és látha-

tatlan vész előrejelzése: „Olyan hideg van odakint, hogy reggelre megfagy a halottak hasáig”. A kicsi számára értelmet nyert ez a mondat – először csak az volt az értelme, hogy ez valami rettenetes, majd felvillant előtte a lilásszürke, irtózatossá arc, amely dühös volt a mondat elhangzásakor, félelmetesen dühös, mozdult a szemhéja, hogy felnézzen, sötétlila szája nyílásnak indult, hogy valami rettenetesen mondjon, hogy tiltakozzon, dühöngjön, előhúzza csontos kezeit a fehér lepel alól, s megragadja őt, mert gondolni merészt rá, megragadja anyját, mert ilyent mert mondani, ilyent mert kívánni neki, a kísérteties, hatalmas erejű szörnyetegnek, hogy egészen a hasáig csontkeményre fagyjon a föld, s a gödörben, ahová látta, hogy a koporsót tették, ne legyen nyugodt álma a rettenetes hidegtől, hanem kegyetlen haragra gerjedve keljen föl onnan, jöjjön el értük, érte és anyjáért, hogy levigye őket magához, így állva kegyetlen bosszút ezekért a szavakért.

A kislány várta, hogy múljon már el a tél, olvadjon el a hó, amiben eddig annyira szeretett játszani, és legyen végre meleg, hogy anyjának ne kelljen már emlegetnie a hideget, a fagyot, a halottak hasát.

÷

S a tél lassan, igen lassan múlt.

A kicsi furcsa nyöszörgésre ébredt egy éjjel. Egészen sötét volt még, nővére egyenletes szuszogással, békésen aludt mellette. A furcsa, nyugtalanító hangok a szomszéd szobából, a szülőkéből szűrődtek ki.

A kislány mozgolódni kezdett a dunyha alatt, maga is nyöszörgött egy ideig, nehezen tért magához, mert valahol az álom és az ébrenlét határán súlyosan telepedett rá a szokatlan, kusza hangokból összeállt nehezék. Verejtékes arccal ült föl az ágyban, és a szemközti ajtó sötét üvegtábláira bámult. Riadtan figyelte a szobából tompán áthallatszó ágycsikorgás ritmikus, ám számára ismeretlen, idegesítő hangjait, melyek közé emberi sóhajok nehézkes légáramlata vegyült. Kábán és rémülten hallgatta egy ideig, mígnem teljesen kiment az álom a szeméből, és abban a pillanatban, amikor agya éppen kitisztult, s legelső beugró gondolata próbált rajta segíteni úgy, hogy a furcsa neszeket szülei jelenlétével kapcsolja össze, anyja ziháló, elfojtott sóhajt hallotta: „Jajistenem...”, majd rögtön utána apja jól ismert mackóhangját, ám nem értette, mit mond. A kicsi dermedten ült az ágyban, a számára egyre riasztóbb „szóváltást” hallgatva, hisz anyja már többször ismételte el sóhajtva, hogy: „Jajistenem...”, amire apja rendre, s a kicsinek úgy tűnt, ellentmondást nem tűrő hangon válaszolt, majd egyszer, s utána még egyszer fájdalmas jajkiáltással fajult a „Jajistenem...”, nagyot csikordult az ágy, majd hirtelen csönd lett, nagy csönd. Rövid idő múlva apja reszelős, ismerős horkolását hallotta. A kicsi dermedten figyelt, valami moccanást várt, hangot, sóhajt akár, valami neszt, amiről biztosan meg tudta volna állapítani, hogy az anyjáé. A szomszéd szobát azonban a trombitáló horkolás fülsértő zenei akkordjai uralták, és ellenségesen, diadalittasan telepedtek a gyerekoszobára is, harsányan elnyomva a nagyobbik kislány csöndes szuszogását.

Már világosodott, s a gyerek még mindig mozdulatlanul várakozva üldögélt az ágyban. És akkor megszűnt a horkolás, s azzal együtt hatalmas méretűre dagadt a csend. Az ismerős, jeges rémület nyilallását érezte, azét a rémületét, amely mindig

mellkasa szorításával kezdte támadását. Folyni kezdtek a könnyei. Lassan lefelé csúszott az ágyban, majd még lejjebb, és még, egészen a dunyha alá. Oldalt helyezkedett, nővére pizsamás lábához fúrva fejcskáját. Jó meleg volt a dunyha alatt, jó sötét meleg. Néhány pillanatig a magát az álomba sírás vigasztaló érzése öntötte el ebben a puha, sötét, kis testét oly egyértelműen befogadó birodalomban. Hirtelen furcsa szédülés fogta el, levegőért kapkodott, ám nem volt levegő, még annyi sem, amennyi mégis igen, hisz a sírástól orrocskája is teljesen bedugult. Egy pillanatban még megpróbálta ledobni magáról a dunyhát, de kezei visszahanyatlottak, zsibbadást érzett, majd kicsuszant alóla az ágy, zuhanni kezdett, kezeivel-lábaival próbálva útközben kapaszkodót keresni.

Nővére erre a már-már erőtlen, görcsös rángatózásra neszelt föl álmából. A kicsit kereste maga mellett, majd, hirtelen becsapódó rémülettel érzékelve lábánál valamit, valami puhát, iszonyodva lendítette magasra a dunyhát.

– Mamaaa! – sikoltotta el magát. – Mamaaa!!! Jaj, a Babiiii!!!

Az anya kócosan, szédelegve, fejvesztetten rohant ki a szomszéd szobából, gyorsan felkattintotta a villanyt. Sikoltva ugrott az ágyhoz, amelyen a kicsi feküdt oldalt fordulva, könnyes arccal, elkékült szájacskája félig nyitva. Addigra az apa is ott termett, kirohant a konyhába, vízért. Mire a következő pillanatban a szobába ért, a kicsi megnyikkant, megmoccant, gyengécske hangon felköhögött.

Az apa felvette, élesztgette, mosdatta, közben dadogva, sírva-nevetve ismételtette:

– Jó lesz, jó, nézd, nyitja a szemét, édes kislányom...

Az anya és a nagyobbik gyerek falfehéren, kábán, reszketve bámulták. A kicsi már lélegzett, az apa ölébe vette, mosdatgatta még, már ivott is egy picit.

– Jajistenem... – szólalt meg az anya, és föléje hajolt. – Nem értem, nem értem...mit keresett a dunyha alatt?!